

SZCZEGÓŁOWY PROGRAM WARSZTATÓW EKOLOGICZNO-EUROPEJSKICH

Szczegółowy program zajęć obejmuje następujące tematy, które zostaną zrealizowane podczas dwudniowego pobytu grupy uczniów:

1. Unia Europejska – historia i sposób funkcjonowania Unii Europejskiej oraz funduszy wspierających rozwój regionu.
2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013. Omówienie Osi Priorytetowych wraz z założeniami programu.
3. Bogactwo przyrodnicze województwa Kujawsko-Pomorskiego.
4. Bogactwo flory Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego – Rezerwat Przyrody Szumny Zdrój.
5. Bogactwo fauny Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego – Jezioro Górzno i Uroczysko Fiałki.
6. Sowy Polski – Historie o duchach lasu

Dzień pierwszy

I. Zakwaterowanie uczestników i obiad

II. Unia Europejska – historia i sposób funkcjonowania Unii Europejskiej oraz funduszy wspierających rozwój regionu.

Czas trwania zajęć: Zajęcia przewidziane są do zrealizowania w ciągu 90 minut w cyklu 2x45 minut rozdzielone 15-20 minutową przerwą ruchową na świeżym powietrzu – gry i zabawy zespołowe.

- 1) Omówienie flagi Unii Europejskiej
- 2) Omówienie historii powstania Unii Europejskiej
- 3) Omówienie celów i korzyści jakie stawia państwom członkowskim Unia Europejska
- 4) Omówienie trudnych zagadnień
- 5) Quiz podsumowujący zajęcia

Wprowadzenie: Zajęcia rozpoczynają się od namalowania przez uczestników flagi Unii Europejskiej – omówienie flagi, jej kolorystyki i gwiazdek. Prowadzący z wykorzystaniem techniki burzy mózgów zadaje uczestnikom pytanie dlaczego powstała Unia Europejska. Odpowiedzi zapisywane są na tablicy multimedialnej. Następnie z wykorzystaniem tablicy multimedialnej dzieci wskazują Państwa które wedle ich wiedzy należą do Unii Europejskiej. Prowadzący ponownie z wykorzystaniem techniki burzy mózgów stara się wyjaśnić z dziećmi pojęcie traktatu. Wyjaśnia dlaczego traktaty są potrzebne nakierowując uczestników na główne założenia Traktatu Lizbońskiego oraz Traktatu o Unii Europejskiej.

Charakter Unii Europejskiej: Prowadzący omawia z dziećmi wielonarodowość i wskazuje na cechy organizacji międzynarodowej z wykorzystaniem mapy z granicami Unii Europejskiej wyświetlanej za pomocą tablicy multimedialnej. Zadaniem dzieci jest wskazanie korzyści płynących z jednej waluty oraz swobodnego przepływu towaru, ludzi i usług przez granice państw należących do Unii Europejskiej.

Cele Unii Europejskiej: Kolejnym punktem realizowanych zajęć jest omówienie celów, które wyznacza sobie Unia Europejska. Prowadzący naprowadza dzieci na wymienienie takich celów jak polepszenie standardów życia, wspólnego prawa, a co za tym idzie poprawy bezpieczeństwa obywateli, zacieśniania współpracy gospodarczej.

Kompetencje: Z wykorzystaniem tablicy multimedialnej prowadzący omawia z uczestnikami korzyści płynące ze wspólnej waluty, braku granic i powiązania z handlem. Wskazuje na wspólne działania państw członkowskich w zakresie ochrony przyrody, polepszenia zdrowia, kultury, sportu i turystyki, administracji.

Suwerenność państw członkowskich: Dzieci z wykorzystaniem techniki burzy mózgów wypisują na tablicy skojarzenia ze słowem suwerenność. Prowadzący omawia pojęcie suwerenności oraz wskazuje na jej zachowanie przez państwa członkowskie mimo tworzenia jednej wspólnoty.

Instytucje i organy Unii Europejskiej: Prowadzący wyświetlając na tablicy multimedialnej hasła Komisji Europejskiej, Rady Unii Europejskiej, Parlamentu Europejskiego oraz Trybunału Unii Europejskiej wyjaśnia kierowany skojarzeniami dzieci znaczenie oraz funkcje poszczególnych instytucji.

Quiz i konkurs wiedzy o Unii Europejskiej: Na zakończenie zajęć prowadzący przeprowadza quiz i konkurs podsumowujące omawiane zagadnienia oraz mające sprawdzić i utrwalić przekazaną wiedzę wśród uczestników. Quizy i konkursy są dostosowane do wieku uczestników oraz budowane na zasadzie testu (wybór z trzech możliwych odpowiedzi). Odpowiedzi na pytania pojawiły się podczas trwania zajęć. Przykładowe pytania to: waluta obowiązująca w Unii Europejskiej, na jakim kontynencie znajduje się Unia Europejska, jak nazywa się hymn Unii Europejskiej, ile jest gwiazdek na flagie Unii Europejskiej itp..

Wykorzystywane techniki, metody i pomoce: podczas trwania powyższych zajęć prowadzący wykorzystuje:

- tablicę multimedialną, prezentacje multimedialne, przybory do pisania i rysowania;
- korzysta z technik i metod: burza mózgów, syntetyka (techniki pobudzania skojarzeń).

III. Bogactwo flory Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego – Rezerwat Przyrody Szumny Zdrój.

Czas trwania zajęć: Zajęcia przewidziane są do zrealizowania w ciągu 180 minut spaceru z 10 minutową przerwą na odpoczynek w połowie trasy.

Wprowadzenie: Wycieczka ścieżką edukacyjną z przewodnikiem mającą na celu zapoznanie dzieci z wybranymi gatunkami roślin zielnych oraz drzew liściastych wraz z ich siedliskami. Ponadto dzieci poznają najczęściej spotykane formy ochrony przyrody w Polsce.

Przystanki:

Przystanek 1 - Jezioro Młyńskie – dzieci oglądają roślinę wodną, o liściach pływających – grążel żółty.

Przystanek 2 – Czosnek niedźwiedzi - na tym przystanku dzieci przekraczają granicę Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego. Poznają cele i założenia formy ochrony przyrody jaką jest park krajobrazowy. Drugą obserwowaną formą ochrony przyrody jest pomnik przyrody, tu aleja starych lip rosnąca wzdłuż drogi. Na przystanku dzieci zapoznają się też z bardzo rzadko spotykaną rośliną w północnej Polsce – czosnkiem niedźwiedzim.

Przystanek 3 – Zielone płuca Polski - dzieci dowiadują się, że znajdują się na obszarze Zielonych Płuc Polski. Dowiadują się czym jest ten twór oraz szukają wskaźników czystego powietrza – porostów oraz czarnej plamistości liści klonu.

Przystanek 4 – Brzoza - dzieci rozpoznają brzozę. Dowiadują się co można wyprodukować z soku brzoźowego (leki, kosmetyki) oraz jak go pozyskać.

Przystanek 5 – Kopytnik - dzieci odnajdują rzadką roślinę chronioną – kopytnika. Ponadto oglądają podobny do koniczyny szczawik zajęczy, roślinę jadalną. Przewodnik zwraca uwagę, że nie wolno jeść świeżo zebranych roślin i owoców ze względu na duże zagrożenie chorobami i pasożytami roznoszonymi przez dziko żyjące zwierzęta.

Przystanek 6 – Wejście do Rezerwatu Przyrody Szumny Zdrój - dzieci poznają kolejną formę ochrony przyrody – dowiadują się czego nie wolno robić w rezerwatach przyrody i dlaczego je się powołuje.

Przystanek 7 – Klony i dęby - dzieci uczą się rozpoznawać bliskie sobie i podobne do siebie gatunki drzew. Klon pospolity oraz klon jawor oraz dąb szypułkowy, dąb bezszypułkowy oraz dąb czerwony.

Przystanek 8 – Bóbr - dzieci oglądają ślady żerowania bobrów nad Jeziorem Młyńskim. Dowiadują się do jakich one należą zwierząt, dlaczego muszą ścierać zęby i jak to robią, gdzie mieszkają i jak długo żyją oraz wiele innych ciekawostek z ich życia.

Przystanek 9 – Punkt Widokowy - na punkcie widokowym dzieci obserwują niszę źródłiskową oraz dowiadują się jaki proces ją buduje. Dzieci poznają siedlisko grądu z charakterystycznymi gatunkami drzew, między innymi grabem i bukiem. Dzieci porównują grąd z sąsiadującym borem świeżym oraz stojąc na granicy Rezerwatu Przyrody Szumny Zdrój porównują wygląd lasu porastającego rezerwat z lasem gospodarczym.

Przystanek 10 – Ols - dzieci poznają siedlisko Olsu z charakterystycznymi dla siebie roślinami oraz gatunkami zwierząt.

Przystanek 11– Babrzysko - dzieci oglądają babrzysko – miejsce kąpieli dzików. Dowiadują się w jakim celu dziki kąpią się w błocie oraz czy naprawdę są one takie groźne.

Przystanek 12 – Żuk leśny - Dzieci oglądają żuka leśnego (gnojarka) oraz przy odrobinie szczęścia żuka należącego do biegaczy.

Wykorzystywane techniki, metody i pomoce: podczas trwania powyższych zajęć prowadzący wykorzystuje:

- wycieczkę przyrodniczą ścieżką edukacyjną;
- korzysta z technik i metod: syntetyka (techniki pobudzania skojarzeń).

IV. Bogactwo przyrodnicze województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Czas trwania zajęć: Zajęcia przewidziane są do zrealizowania w ciągu 60-90 minut spaceru z 10 minutową przerwą na odpoczynek w połowie trasy.

Wprowadzenie: Województwo Kujawsko-Pomorskie jest bardzo bogate w zasoby przyrodnicze. W granice województwa wchodzi między innymi 8 parków krajobrazowych, 94 rezerваты przyrody, 30 obszarów chronionego krajobrazu, 7 obszarów Specjalnej Ochrony Ptaków oraz 34 Obszary Mające Znaczenie dla Wspólnoty i jednocześnie należące do ogólnoeuropejskiej sieci Natura 2000. Część województwa mieści się także w granicach Zielonych Płuc Polski. Zajęcia odbywają się podczas spaceru wybraną przez przewodnika trasą po Górznieńsko-Lidzbarskim Parku Krajobrazowym. Podczas zajęć prowadzący zwraca uwagę uczestników na zagadnienia związane z wykorzystaniem obszarów chronionych do aktywnych form spędzania czasu, wykorzystania tych terenów pod rozwój mikro i małych przedsiębiorstw począwszy od gospodarstw agroturystycznych po przedsiębiorstwa wytwarzające produkty lokalne.

Forma zajęć: zajęcia prowadzone są na zasadzie luźnych skojarzeń i rozwijania tematu poprzez przygotowane quizy i zabawy. Celem uczestników jest wskazanie możliwości czerpania korzyści z obszarów chronionych, form spędzania czasu na terenach chronionych. Zajęcia nawiązują też do bogactwa fauny i flory oraz są przeprowadzone w oparciu o zdobytą wcześniej przez dzieci wiedzę na wycieczkach na ścieżkach przyrodniczych.

Wykorzystywane techniki, metody i pomoce: podczas trwania powyższych zajęć prowadzący wykorzystuje:

- opracowaną we własnym zakresie trasę;
- przygotowane wcześniej w oparciu o zajęcia przeprowadzone na ścieżkach przyrodniczych quizy i zabawy terenowe;
- korzysta z technik i metod: syntetyka (techniki pobudzania skojarzeń), burza mózgów.

V. Kolacja

VI. Sowy Polski – Historie o duchach lasu

Czas trwania zajęć: Zajęcia przewidziane są do zrealizowania w ciągu 60-90 minut spaceru z 10 minutową przerwą na odpoczynek w połowie trasy. Długość wycieczki zależy od obranej trasy ze względu na zmienną obecność i aktywność głosową sów.

Wprowadzenie: Sowy spośród wszystkich ptaków drapieżnych są zdecydowanie najbardziej osobliwymi. Wyróżnia je praktycznie każda cecha morfologiczna czy też biologiczna. Zajęcia te przewidziane są na godziny wieczorne, po kolacji kiedy w lesie robi się ciemno. Zajęcia te wymagają zachowania szczególnych zasad bezpieczeństwa podczas poruszania się oraz większej dyscypliny grupy ze względu na konieczność zachowania ciszy w lesie. Omawiane są poszczególne przystosowania ptaków do nocnego trybu życia, metody łowieckie, budowa i kształt ciała.

Przystanek 1 – Oczy - podczas pierwszego przystanku w lesie omawiany jest wzrok sów. Sowy słyną wśród ptaków z doskonałego wzroku oraz dużych możliwości w obracaniu głową. Uczestnicy zajęć dowiadują się czym jest trzecia powieka u ptaków – migotka i jakie są jej funkcje.

Przystanek 2 – Słuch - przewodnik podczas tego przystanku tłumaczy uczestnikom nietypowy słuch wyróżniający sowy spośród innych ptaków związany z asymetrycznym położeniem otworów usznych na głowie i efektem jaki to tym ptakom daje.

Przystanek 3 – Szlara - podczas tego przystanku przewodnik tłumaczy uczestnikom czym jest nietypowo wyglądająca „wkłęsnieta” twarz nazywana szlarą i dlaczego jest ona tak zbudowana.

Przystanek 4 – Pióra - pióra ze względu na swoją budowę, także wyróżniają sowy spośród innych ptaków. Uczestnicy mają okazję przekonać się o tym dotykając spreparowanych skrzydeł – sowy puszczyka oraz dziennego drapieżnika – krogulca. Ponadto prowadzący zajęcia wskazuje na różnice w chorągiewkach lotek pierwszorzędowych pomiędzy sowami a ptakami szponiastymi.

Przystanek 5 – Szpony - podczas tego przystanku uczestnicy oglądają spreparowane szpony krogulca oraz puszczyka oraz wskazują na różnicę w ich budowie związane z trybem polowania (układ palców) oraz opierzenie nóg (skoku) u sów.

Przystanek 6 – Polowanie i pokarm - uczestnicy mają za zadanie wymienić czym sowa się żywi oraz na podstawie wcześniej omówionych zagadnień wymienić przystosowanie sów do nocnego trybu życia i polowania w nocy.

Przystanek 7 – Śmieszne słowo wypłówka – przewodnik razem z uczestnikami stara się wyjaśnić co to jest wypłówka oraz co się na nią składa.

Przystanek 8 – Gdzie mieszka sowa - zadaniem uczestników jest wymienienie miejsc, które mogą zamieszkiwać sowy. Przewodnik zwraca uwagę na fakt, że sowy zamieszkują nie tylko dziuple, ale też bardzo często zasiedlają budynki, przeganiają inne ptaki z ich gniazd, a niektóre gatunki gniazdują po prostu na ziemi.

Przystanek 9 – Terytorium - przewodnik poprzez wymienianie wspólnie z uczestnikami rzeczy niezbędnych do istnienia terytorium wprowadza to pojęcie. Wyjaśnia dlaczego każde zwierzę ma swoje terytorium oraz co ono musi zawierać.

Przystanek 10 – Sowa na żywo - za pomocą stymulacji głosowej przewodnik stara się przywabić sowę w celu pokazania jej uczestnikom na zakończenie zajęć.

Wykorzystywane techniki, metody i pomoce: podczas trwania powyższych zajęć prowadzący wykorzystuje:

- opracowaną we własnym zakresie trasę zależną w dużej mierze od aktywności sów w danym miejscu i o danej porze roku;
- spreparowane skrzydła, szpony oraz pojedyncze pióra ptaków;
- zestaw nagrań głosów terytorialnych sów w celu zwabienia jednego osobnika;
- korzysta z technik i metod: syntetyka (techniki pobudzania skojarzeń); burza mózgów.

VII. Czas wolny, wieczorna toaleta, udanie się na spoczynek.

Dzień drugi

I. Śniadanie

II. Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013. Omówienie Osi Priorytetowych wraz z założeniami programu.

Czas trwania zajęć: Zajęcia przewidziane są do zrealizowania w ciągu 90 minut w cyklu 2x45 minut rozdzielone 15-20 minutową przerwą ruchową na świeżym powietrzu – gry i zabawy zespołowe.

- 1) Omówienie flagi i pojęcia województwa
- 2) Wprowadzenie pojęcia Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego
- 3) Omówienie poszczególnych Osi Priorytetowych RPO WK-P

4) Quiz i konkurs podsumowujący wiedzę o Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Wstęp: Jako, że nazwy poszczególnych Osi Priorytetowych są nazwami zbiurokratyzowanymi i sformalizowanymi, zagadnienia będą podawane w sposób przystępny i będziemy starali się podawać prostsze terminy i określenia. Realizowany program jest dodatkowo dostosowany do grupy wiekowej. Na bieżąco będzie korygowany i dostosowywany. Odszukanie zrealizowanych celów w otoczeniu miejsca zamieszkania: Podczas omawiania każdej Osi Priorytetowej dzieci starają się wskazać zrealizowane cele w otoczeniu miejscowości w której mieszkają z jednoczesnymi podpowiedziami ze strony prowadzącego zajęcia.

Wprowadzenie: Prowadzący wyświetla na tablicy multimedialnej flagę województwa kujawsko-pomorskiego. Razem z uczestnikami ją opisuje i omawia. Następnie na tablicy pojawia się hasło „Kujawsko-pomorskie” – celem uczestników jest wyjaśnienie własnymi słowami czym jest województwo przy jednoczesnym nakierowywaniu przez prowadzącego na właściwe odpowiedzi. Omawiane jest pojęcie powiatu oraz gminy na przykładzie wyświetlonej mapy z podziałem administracyjnym województwa kujawsko-pomorskiego.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013: do wyświetlonego na tablicy multimedialnej hasła Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego dzieci mają dopisać skojarzenia. Następnie prowadzący wprowadza pojęcie celu głównego i go omawia czyli tworzenie warunków dla poprawienia konkurencyjności z wyjaśnieniem pojęcia konkurencyjność.

Cele programu: prowadzący nakierowuje uczestników zajęć na określenie właściwych celów programu czyli zwiększenia atrakcyjności województwa kujawsko-pomorskiego, zwiększenie konkurencyjności gospodarki regionu, poprawy jakości i poziomu życia mieszkańców regionu.

Osie priorytetowe: prowadzący wprowadza pojęcie osi priorytetowej. Zadaniem uczestników jest wyjaśnienie znaczenia tego określenia przy rozbiciu na słowa oś oraz priorytet. Na tablicy multimedialnej wyświetlane są kolejno hasła:

„Oś priorytetowa 1. Rozwój infrastruktury technicznej” - poprzez nakierowywanie przez prowadzącego na właściwe skojarzenia dzieci, grupa dochodzi do wniosków mówiących o poprawnym zagospodarowaniu regionu w infrastrukturę techniczną, przede wszystkim związaną z transportem – drogowym, kolejowym, lotniczym. Następnie prowadzący wyświetla kolejno hasła i analogicznymi metodami dochodzi do założeń poszczególnych Osi priorytetowych:

„Oś priorytetowa 2. Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska” – prowadzący omawia cel osi priorytetowej czyli poprawa jakości środowiska przyrodniczego, jego racjonalne kształtowanie i zachowanie zasobów naturalnych dla polepszenia warunków życia mieszkańców i stanowienia korzystnych warunków dla rozwoju gospodarki.

„Oś priorytetowa 3. Rozwój infrastruktury społecznej” – omawianym celem osi jest poprawa jakości i dostępności usług społecznych poprzez inwestycje w infrastrukturę społeczną (edukacyjną, zdrowia, pomocy społecznej, kultury) w tym dla osób niepełnosprawnych.

„Oś priorytetowa 4. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego” – omawianym

celem osi jest stworzenie warunków dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego w regionie poprzez zwiększenie dostępu do szerokopasmowego Internetu, a poprzez to zwiększenie dostępności do usług internetowych czy multimedialnych. Ponadto prowadzący nawiązuje do zastosowania Internetu w usługach publicznych i gospodarce.

„Oś priorytetowa 5. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw” – omawianym celem osi jest wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw województwa kujawsko-pomorskiego, w tym wzrost ich potencjału ekonomicznego, innowacyjnego, wzrost przedsiębiorczości oraz zwiększenie zatrudnienia.

„Oś priorytetowa 6. Wsparcie rozwoju turystyki” – omawianym celem jest wzrost znaczenia turystyki jako czynnika rozwoju społeczno-gospodarczego województwa poprzez: lepsze wykorzystanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, wzbogacenie oferty usług turystycznych i poprawę ich jakości, rozwój nowych, zrównoważonych rodzajów turystyki.

„Oś priorytetowa 7. Wspieranie przemian w miastach i obszarach wymagających odnowy” – omawianym celem osi priorytetowej jest ożywienie gospodarcze i społeczne oraz odnowa infrastrukturalna i architektoniczno-urbanistyczna zdegradowanych części miast, terenów i obiektów poprzemysłowych i powojennych.

„Oś priorytetowa 8. Pomoc techniczna” – omawianym celem głównym osi jest zapewnienie sprawnego i efektywnego przebiegu realizacji regionalnego programu operacyjnego. Ponadto omawianym celem osi jest zapewnienie pełnego uczestnictwa w jednolitym systemie informatycznym monitoringu i kontroli. Analogicznie jak przy Osi priorytetowej 1 prowadzący zajęcia nakierowuje dzieci na właściwe skojarzenia które dopisywane są na tablicy multimedialnej z jednoczesnym naciskiem na stopniowe wprowadzanie i zagłębianie w temat adekwatnie do wiedzy uczestników z tłumaczeniem trudnych pojęć.

Quiz i konkurs wiedzy o Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Kujawsko Pomorskiego na lata 2007-2013: Na zakończenie zajęć prowadzący przeprowadza quiz i konkurs podsumowujący omawiane zagadnienia mający sprawdzić i utrwalić przekazaną wiedzę wśród uczestników. Quizy i konkursy są dostosowane do wieku uczestników, budowane są na zasadzie tekstu wyboru z trzema możliwymi odpowiedziami. Odpowiedzi na pytania pojawiły się podczas trwania zajęć. Przykładowe pytania to ile jest Osi Priorytetowych, ile powiatów liczy województwo kujawsko-pomorskie, pytania o cele główne poszczególnych Osi Priorytetowych, na jakie cele mogą być kierowane środki i tym podobne.

Wykorzystywane techniki, metody i pomoce: podczas trwania powyższych zajęć prowadzący wykorzystuje:

- tablicę multimedialną, prezentacje multimedialne, przybory do pisanie i rysowania;
- korzysta z technik i metod: burza mózgów, syntetyka (techniki pobudzania skojarzeń).

III. Bogactwo fauny Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego oraz formy polodowcowe – Jezioro Górzno i Uroczysko Fiałki

Czas trwania zajęć: Zajęcia przewidziane są do zrealizowania w ciągu 150 minut spaceru z 10 minutową przerwą na odpoczynek w połowie trasy.

Wprowadzenie:

Wycieczka ścieżką edukacyjną z przewodnikiem mająca na celu zapoznanie dzieci z wybranymi gatunkami roślin zielnych oraz drzew iglastych. Ponadto dzieci dowiadują się czym różni się lodowiec od lądolodu oraz jak lądolody ukształtowały ten teren.

Przystanek 1 – Kościół w Górznie - grupa zatrzymuje się przy obecnie jedynym istniejącym kościele w Górznie. Poznaje jego historię oraz ogląda pierwsze drzewo iglaste – daglezieje poznając jej właściwości.

Przystanek 2 – Głaz narzutowy - grupa ogląda olbrzymi głaz narzutowy przyniesiony przez lądolód będący pomnikiem przyrody.

Przystanek 3 – Sosna wejmutka - grupa poznaje drugie nierodzące drzewo iglaste na szlaku – sosnę wejmutkę. Jednocześnie ogląda przedwojenny dziś zaniedbany park.

Przystanek 4 – Sosna pospolita - grupa na przykładzie 13 letniej sosny pospolitej dowiaduje się czym są okółki oraz jak określić wiek drzewa iglastego.

Przystanek 5 – Czapliniec - grupa zatrzymuje się niedaleko czaplińca – koloni rozrodzkiej czapli siwej. Dzieci dowiadują się jakimi ptakami są czaple, po czym je łatwo rozpoznać i poznają biologię ich życia.

Przystanek 6 – Jałowiec - grupa poznaje następne drzewo iglaste – jałowca. Dowiaduje się że jego owoce są jadalne a samo drewno zawiera olejki eteryczne które można wykorzystać w przemyśle.

Przystanek 7 – Ujście Jeziora Górzno - połowa trasy, grupa przekracza mostek na Górzance – rzeczce wypływającej z Jeziora Górzno. Grupa obserwuje owady wodne – nartniki. Uczestnicy dowiadują się, że są one jednym ze wskaźników określających wysoką jakość wody.

Przystanek 8 – Łąka - podczas przystanku połączonego z przerwą na odpoczynek dzieci uczą się rozpoznawać różne gatunki łąkowych roślin zielnych. Jednocześnie grupa uczy się rozpoznawać polodowcowe jeziora rynnowe na przykładzie Jeziora Górzno doskonale widocznego z tego punktu.

Przystanek 9 – Modrzew i świerk - grupa poznaje kolejne drzewa iglaste na trasie – modrzew i świerk.

Przystanek 10 – Eutrofizacja czyli zarastanie - grupa na przykładzie 3 małych śródpolnych zbiorników wodnych obserwuje proces eutrofizacji czyli zarastania w wyniku naturalnych procesów.

Przystanek 11 - Kemy, drumliny oraz piaszczyste sandry – grupa poznaje kolejne polodowcowe formy geologiczne.

Przystanek 12 – Koło młyńskie - na przykładzie starej zabudowy grupa dowiaduje się jak działały dawniej młyny wodne, co to były żarna oraz jak łączono drewniane belki bez użycia gwoździ.

Przystanek 13 – Cis - grupa uczy się rozpoznawać ostatnie na szlaku drzewo iglaste – cis. Dowiaduje się, że jego owoce choć dla człowieka trujące są pożywieniem zwłaszcza dla ptaków. Dzieci poznają też znaczenie historyczne tego drzewa.

Wykorzystywane techniki, metody i pomoce: podczas trwania powyższych zajęć prowadzący wykorzystuje:

- wycieczkę przyrodniczą ścieżką edukacyjną;
- korzysta z technik i metod: syntetyka (techniki pobudzania skojarzeń), zebrane okazy roślin.

IV. Wykwaterowanie i powrót